

อ่าน...เพื่อชีวิต

ปพน คำแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนสาครพิทยาคาร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖

“...เสียงหัวเราะและน้ำตาอาจไม่อยู่ในวัตถุประสงค์ในการอ่านตามหลักสูตรของรัฐ แต่นั่นเป็นมาตรฐานของห้อง ๕๖ เด็กๆ พวกนี้อ่านหนังสือเพื่อรู้จักชีวิต....”(เรฟ เอสควิท. ๒๕๕๐: ๙๓)

ผมเกริ่นนำด้วยคำพูดของครูเรฟ เอสควิท (Rafe Esquith) ครูที่สอนโรงเรียนประถมศึกษาโฮบาร์ต ลอสแอนเจลิส เรฟได้รับยกย่องให้เป็น Disney’s National Teacher of the Year ได้รับแต่งตั้งโดย พระราชินีนาถเอลิซาเบทที่ ๒ ให้เป็น Member of the British Empire และเป็นครูเพียงคนเดียวที่ได้รางวัล National Medal of Arts ผมอ่านพบสิ่งที่น่าสนใจนี้จากหนังสือชื่อ **ครูนอกกรอบ กับ ห้องเรียนนอกแบบ: สรรพวิธีและสารพัดลูกบ้าในห้อง ๕๖** มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Teach Like Your Hair’s on Fire The Methods and Madness Inside Room 56 ซึ่งแปลโดยคุณกรรณิการ์ พรหมเสาร์ ครูเรฟ คงจะพบกับปัญหาในห้องเรียนไม่ต่างจากห้องเรียนของเมืองไทยมากนัก โดยเฉพาะเรื่องการอ่านหนังสือ คือ เด็กๆ อ่านหนังสือไม่ออก เด็กๆ ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง เด็กๆ ไม่ค่อยรักการอ่าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลมาจากแบบทดสอบมาตรฐานของรัฐ ครูเรฟ เลยตีความหมายให้สะใจไปเลยว่า “เด็กของเราโง่ที่สุดในดาวเคราะห์ดวงนี้ หรือเราเองนั่นแหละที่ล้มเหลวในการสอนเด็กๆ” และจากการประมวลเหตุและผลเขาก็สรุปว่า “การสมคบคิดกันอย่างเป็นระบบเพื่อรักษามาตรฐานแบบธรรมดาสามัญให้คงอยู่ต่อไปนั่นแหละที่เป็นตัวการทำให้เด็กไม่รู้หนังสือซ้ำซากอยู่อย่างนั้น” ผมคิดว่าเป็นมุมมองที่สะท้อนอะไรบางอย่างในระบบการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือในต่างประเทศ แล้วผมก็เชื่อว่าหลายคนคงจะเข้าใจเรื่องนี้ดี แต่ครูเรฟ ก็มีทางออก โดยเขาเห็นว่าการสอนให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องและช่วยให้พวกเขารักการอ่านควรเป็นสิ่งที่เราให้ความสำคัญสูงสุด โรงเรียนมองไม่เห็นเหตุผลว่าทำไมเราถึงต้องอ่านหนังสือ เพราะวัตถุประสงค์ของการอ่านมักจะเน้นที่อ่านคล่อง การจับใจความสำคัญและเป้าหมายอื่นๆ ที่จำเป็นแต่สุดแสนจะน่าเบื่อ เขาไม่เคยเห็นวัตถุประสงค์ในการอ่านที่ให้ความสำคัญกับ ความรื่นรมย์ ความหลงใหล หรือความตื่นเต้นเร้าใจ เป็นลำดับแรกๆ ทั้งที่สมควรเป็นอย่างยิ่ง เพราะนั่นเป็นเหตุผลที่เราอ่านหนังสือกัน แล้วเราก็ลืมนึกถึงความจริงข้อนี้ ไม่ใช่อ่านเพราะจะต้องสอบ หรือเพราะอยากได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความก้าวหน้า **อ่านเพราะชอบอ่าน** แต่ใช้ว่านักเรียนทุกคนจะพัฒนาความรักการอ่านขึ้นมาได้ แต่ทุกคนก็ดีขึ้นกว่าเดิม เขาอยากให้เด็กๆ รักการอ่าน การอ่านไม่ใช่วิชา การอ่านเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นกิจกรรมที่คนซึ่งสนใจความเป็นไปในโลกทำกัน

อยู่ตลอดเวลา จะทำให้เป็นคนรู้จักคิด รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความคิดที่เปิดกว้าง และมีความสามารถที่จะอภิปรายเรื่องสำคัญๆ กับผู้อื่นได้ ดังนั้นความรักการอ่านเป็นรากฐานที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้ใหญ่ควรเป็นผู้ชี้แนะโดยเฉพาะการอ่านวรรณกรรม ความรื่นรมย์จากวรรณกรรมจะทำให้เด็กๆ เริ่มมองโลกแตกต่างไปจากเดิม เปิดใจรับความคิดใหม่ๆ และเดินทางไปบนถนนสู่ความเป็นเลิศ ครูเราเห็นว่า ในโรงเรียนคุณครูควรตั้งชมรมนักอ่านขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นครูภาษาไทย ครูคณิตศาสตร์ ครูสังคมศึกษา ครูภาษาอังกฤษ ครูวิทยาศาสตร์ ครูศิลปะ ครูคอมพิวเตอร์หรือแม้แต่ครูพลศึกษาช่วยกันเลือกหนังสือดีๆ ให้เด็กๆ ได้เลือกอ่านอาจใช้เวลาสั้นๆ ในตอนเช้า พักเที่ยงหรือหลังเลิกเรียน และเมื่ออ่านจบบทหนึ่งสมาชิกก็จะมาพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมิตรภาพระหว่างเด็กๆ ก็จะเกิดขึ้น และก็จะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วย ทุกคนต่างได้ประโยชน์ นับเป็นการส่งเสริมการอ่านด้วยเหตุผลที่สมควรทุกประการ ครูเรามีความเห็นว่าเป็นเด็กๆ ที่เป็นนักอ่านจะสร้างความเชื่อโยง ความเข้าใจ สามารถสำรวจความคิดที่ยิ่งใหญ่และมองเห็นความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้เขายังเชื่อว่า ถ้าเยาวชนได้พัฒนาความรักในการอ่านขึ้นแล้ว พวกเขาจะมีชีวิตที่ดีขึ้น แม้ในมาตรฐานหลักสูตรของรัฐไม่ปรากฏวัตถุประสงค์ข้อนี้ แต่ท้ายที่สุด เราต้องวัดความสามารถในการอ่านของเด็กจากเสียงหัวเราะที่เปล่งออกมาและน้ำตาที่รินไหลขณะที่เด็กซึมซับตัวอักษรเสียงหัวเราะและน้ำตาอาจไม่อยู่ในวัตถุประสงค์ในการอ่านตามหลักสูตรของรัฐ แต่นั่นเป็นมาตรฐานของห้อง ๕๖ เด็กๆ พวกนี้อ่านหนังสือเพื่อรู้จักชีวิต ผมขอขำประโยคที่น่าสนใจนี้อีกครั้งหนึ่ง

ผมคิดว่าเรื่อง การอ่าน เป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตจริงๆ หลังจากได้อ่านเรื่องราวของครูเราแล้วพบว่ามีความน่าสนใจและมีเหตุผลที่จะทำให้เด็กๆ เกิดความรักต่อการอ่านหนังสือ ที่เรามองข้ามไปในระบบการศึกษา จึงได้นำเอาวิธีการจากมุมมองเหล่านั้นมาสะท้อนให้เป็นแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กไทยให้เขามีพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นคนไทยที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า

การเรียนรู้ในโรงเรียนไทย เกือบทั้งหมดยังมุ่งที่สาระความรู้ยังไม่ถึงการพัฒนาทักษะ ที่เป็นทักษะที่ซับซ้อน ที่เรียกว่า “ทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑” หากสภาพเช่นนี้ยังคงต่อไป คนไทยในอนาคตจะ “โง่ทั้งชาติ” และจะตามชาติอื่นไม่ทัน ถือเป็นความท้าทายหรือความเสี่ยงหรืออาจเรียกในภาษาทหารว่าเป็น “ปัจจัยเสี่ยงด้านความมั่นคงของชาติ” ที่เรายังไม่รู้ลึก (วิจารณ์ พานิช. ๒๕๕๔: คำนิยม)

อ้างอิง

เรฟ เอสควิท.(๒๕๕๐).ครูนอกกรอบ กับ ห้องเรียนนอกแบบ: สรรพวิธีและสารพัดลูกบ้าในห้อง ๕๖.(แปลจาก Teach Like Your Hair's on Fire

The Methods and Madness Inside Room 56 โดย กรรณิการ์ พรหมเสาร์ พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพฯ: รัตนพงษ์ การพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช.(๒๕๕๔). “ครูเพื่อศิษย์,”ครูนอกกรอบ กับ ห้องเรียนนอกแบบ: สรรพวิธีและสารพัดลูกบ้าในห้อง ๕๖.(คำนิยม).กรุงเทพฯ:

รัตนพงษ์ การพิมพ์.